

“Στην Ιερά Βατοπαιδινή Σκήτη των Αγίων Αποστόλου Ανδρέου και Μεγάλου Αντωνίου”

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

Δημητρίου Π. Λυκούδη, Θεολόγου - Φιλολόγου, Υπ. Δρος Παν/μίου Αθηνών

Σχεδόν δίπλα στις Καρυές, σ' ένα πλατύ τροχοφόρο μονοπάτι, 5 λεπτά περίπου με κανονικό βηματισμό, ορθώνεται ο επιβλητικός ναός της βατοπαιδινής κοινοβιακής σκήτης του Αποστόλου Ανδρέου και του Μεγάλου Αντωνίου. Τα φρουριακά και αρχοντικά κτίρια της σκήτης, η Αθωνιάδα Σχολή που συνορεύει, το βαθυπράσινο αγιορείτικο τοπίο σέ συνεπαίρνουν! Τόπος άγιος! Τόπος ήσυχος και ιερός!

Παλαιότερα, στον ίδιο χώρο συναντάμε την ύπαρξη της Ιεράς Μονής «του Ξύστρη» ή κατ' άλλους «του Ξέστου», περίπου τον 10^ο αιώνα[1]. Η Μονή αυτή θα διατηρηθεί έως τον 15^ο αιώνα, οπότε και πειρατές θα την καταστρέψουν σχεδόν ολοσχερώς. Στον ίδιο χώρο και πλησίον αυτού, υπήρχε κελλί αφιερωμένο στον μεγάλο οικιστή της ερήμου, αββά Αντώνιο. Γύρω στα 1768, ο Οικουμενικός Πατριάρχης Αθανάσιος Πατελλάρος, αφού παραιτήθηκε από την αίγλη και εξουσία του πατριαρχικού θώκου, έσπευσε και κατεδάφισε το κελλί που υπήρχε έως τότε

και έκτισε νέο, αφιερωμένου στους αγίους Απόστολο Ανδρέα τον Πρωτόκλητο και Μέγα Αντώνιο. Το κελλί αυτό, στα 1849 μετατράπηκε σε κοινοβιακή σκήτη επί πατριαρχίας Ανθίμου ΣΤ΄. Ο σημερινός μεγαλοπρεπής ιερός ναός του Αποστόλου Ανδρέου κτίστηκε στα 1867, ακολουθώντας το τυπικό των άλλων αγιορείτικων καθολικών. Έχει ύψος 30 μέτρα και πλάτος 60 και είναι ο μεγαλύτερος σε όλη την Αθωνική χερσόνησο! Αυτόν τον ιερό ναό εγκαινίασε στα 1900 ο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ιωακείμ Γ΄, για τον οποίο λέγεται ότι με δικά του χρήματα κτίστηκε το εκκλησάκι της Μεταμορφώσεως στην κορυφή του Άθωνα! Αξίζει να σημειώσουμε ότι η ρωσική αυτή Σκήτη του Αποστόλου Ανδρέου, ένεκα της έναρξης του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου και της Ρωσικής Επανάστασης(έως τότε αριθμούσε περίπου 700 ρώσους Μοναχούς), σταδιακά, ακολούθησε φθίνουσα πορεία ως προς το έμπυχο δυναμικό της και έφθασε σχεδόν σε κατάσταση ερήμωσης! Στα 1958 μεγάλη πυρκαϊά αποτέφρωσε σχεδόν ολοκληρωτικά την δυτική πλευρά της. Ο τελευταίος Μοναχός από την παλαιά συνοδεία, ο Μοναχός Σαμψών, κοιμήθηκε στα 1971. Η ιστορία της όμως αναθερμάνθηκε και το πνευματικό αυτό εργαστήρι συνέχισε να παράγει και να ετοιμάζει αγίους! Στα 1992 εγκαταστάθηκε στη Σκήτη ελληνόφωνη συνοδεία υπό την πατρική εποπτεία του τελευταίου ανδρός, Μοναχού Ανδρέου. Και κάπου στα 2001, προστέθηκαν στο Μοναχολόγιο της Σκήτης και η αγαστή και φιλέρημη συνοδεία υπό τον Αρχιμανδρίτη και Δικαίον προηγούμενο Εφραίμ. Σήμερα η Σκήτη ανθίζει και καρποφορεί σε όλους τους τομείς και διδάσκει σε καθέναν προσκυνητή ορθόδοξο βίωμα και ορθοπραξία, διδάσκει σε όλους απλόχερα την κοινωνία και μέθεξη στη μυσταγωγία της αληθινής αγάπης, στη μυσταγωγία του καθάριου αγιορείτικου μοναχικού ιδεώδους.

Η αγάπη των Μοναχών και η φιλοξενία φαντάζει παραδείσια. Όλοι πρόσχαροι, έτοιμοι να διακονήσουν τον άνθρωπο συνοδοιπόρο, έτοιμοι να αγγίξουν και ν΄ αφουγκραστούν κάθε ψυχή, κάθε καρδιά που αναζητά και πορεύεται προς υπάντηση Εκείνου! Η μορφή δε του Δικαίου και Γέροντα Εφραίμ, στο πετραχήλι του οποίου «αγκυροβόλησα» όταν τον πρωτοσυνάντησα στο Όρος στα 1995, ιδιαίτερη, αγιορείτικη, αγιαστική! Έμαθα κοντά του να πορεύομαι, διδάχθηκα την αληθινή μετάνοια, την ανεπιτήδευτη αγάπη, την ομορφιά της πνευματικής διακριτικότητας. Τού οφείλω, αν όχι τα πάντα, τόσα πολλά!

Στην Ιερά Σκήτη και στον φιλήσυχο περίβολό της έλαβαν χώρα τόσες και τόσες πνευματικές συζητήσεις μετά των συνοδοιπόρων μου, όσους από εμάς αναζητούσαμε να βάλουμε αρχή μετανοίας στην καθημερινότητά μας. Μία από τις τελευταίες, αρκετά πρωί, απέναντι από την παλαιά τραπεζαρία της Σκήτης, συζητούσαμε μεταξύ μας για την μακαρία ελπίδα, την κατά Θεόν ελπίδα και κάπως έτσι συγκράτησα όσα μού εμπιστεύθηκε η ασθενής - χρόνια τώρα - και επιρρεπής στη λησμοσύνη μνήμη μου...

Η απουσία οποιασδήποτε μορφής ελπίδας και μάλιστα σε έντονο βαθμό χαρακτηρίζεται ως κατάσταση απελπισίας ή απόγνωσης[2]. Ο φόβος για την

αποτυχία" προηγείται της "ελπίδας για επιτυχία" ως προς την επίτευξη των κινήτρων και ο άνθρωπος αδρανεί, απομονώνεται, δυσανασχετεί, απιστεί, απογοητεύεται, αυτο-παύεται, φυτοζωεί. Η προσπάθεια πάλι της κοσμικής ελπίδας, της ελπίδας που εδραιώνεται σε παραπήγματα της παρούσης πραγματικότητας δεν έχει ισχύ και διάρκεια, γιατί αφ' εαυτής, αυτή η ελπίδα δεν δύναται να προσδώσει στον άνθρωπο παρά εφήμερη χαρά και ανακούφιση, πολλές δε φορές δεν είναι χαρά, αλλά προτείνει την εναλλακτική απόδοση της χαράς ή την προσπάθεια να θεαθεί αυτή ως χαρά και ως τέτοια να κατακτηθεί. Δεν είναι δε οξύμωρη η παρατήρηση στην οποία προβαίνουμε στο σημείο αυτό, σύμφωνα με την οποία η κοσμική ελπίδα καθίσταται λίαν συντόμως απελπισία, διότι απλούστατα ποτέ δεν υπήρξε ελπίδα και ουδέποτε δεν εγκολπώθηκε όλα όσα αγαστά και κρύφα υποποιά συναισθήματα κομίζει η ελπιδοφόρος αναγωγή του προσώπου, η εκούσια και σταθερά εναρμόνιση του προσώπου εις την επουράνιον και υπεράνιον πραγματικότητα. Ο άνθρωπος, γευόμενος και ιχνηλατώντας «στο φυσικό κλίμα του, στη μοναξιά»[3] αποκεντρώνεται και οδηγείται στη σχάση, σχάση πνευματική, προσωπική, κοινωνική, συνειδησιακή, πολύπλευρη. Εάν πάλι η κοσμική ελπίδα θεριεύει και μεσουραναί επί της γης τότε και πάλι θα μεταποιηθεί σε απελπισία εις τον Ουράνιον Νυμφώνα «όπου ουκ έστι πόνος ου λύπη ου στεναγμός, αλλά ζωή ατελεύτητος». Για την κοσμική ελπίδα ταιριάζει αυτό που έγραφε ο Καζαντζάκης πολύ γλαφυρά: «Διαλέγομε απ' όλες τις πλάνες μιάν, εκείνη που περισσότερο ταιριάζει με μας, και την ανακηρύχνωμεν Αλήθεια. Σηκώνομε ψηλά τη σημαία της, φωνάζοντας, ενεργώντας, σκοτώνοντας...»[4].

Από την άλλη, αυτή η ελπίδα που μεταμορφώνεται σε απελπισία δύναται να δράξει ευκαιριών πνευματικών και να καταστεί αρωγός ουσιαστικής πνευματικής χαράς στον άνθρωπο. Από την ησυχία, τη μόνωση, την άκρη ξεκίνησαν όλες οι θεωρίες και μεγαλεπίβολες ιδέες και δοξασίες, από την μοναχική πρωτίστως περισπούδαση, κατάσταση κατά την οποία ο άνθρωπος μπορεί να αντιληφθεί τις πραγματικές του δυνατότητες και να μεγαλουργήσει. Μέσα στα πλαίσια της Ορθόδοξης πνευματικότητας, κάθε μελαγχολία και μοναξιά δύναται να μεταποιηθεί σε χαρά και εφελτήριο ανανήψεως, επανόδου, επαναστροφής, νέας απαρχής και αφετηρίας. "Αρχή προσευχής η ησυχία" τονίζει ο Μέγας Βασίλειος και η μοναξιά εγκλιματίζεται και αποδομείται αυτομερώς, μοναχικότητα γίνεται, και αυτή με τη σειρά της, αναζήτηση διαρκής και ακόρεστη επιθυμία να συναντήσεις τον Θεό μέσα από τον άνθρωπο, μέσα από την κτίση ολόγυρα. «Όποιος έχει την αληθινή ελπίδα ζητεί μόνο τη βασιλεία του Θεού. Όσο για τα απαραίτητα αγαθά της πρόσκαιρης ζωής, είναι σίγουρος πως θα του δοθούν. Αν στην καρδιά δεν υπάρχει τέτοια ελπίδα, δεν είναι δυνατόν να υπάρχει και η ειρήνη. Η ελπίδα είναι εκείνη που δίνει χαρά και ειρήνη στην καρδιά»[5].

Με άλλα λόγια, η απελπισία στην εγωκεντρική και φίλαυτη ελπίδα, στην κοσμική ελπίδα είναι χαρά και δωρεά του Θεού, διότι αυτομάτως σου δίδεται η ευκαιρία να ετεροπροσδιορίσεις τις αναζητήσεις σου και να στραφείς στη θεϊκή ελπίδα της

σωτηρίας, στη μόνιμη και σταθερή ανάβαση του νοός σου και της καρδιάς σου προς τα επουράνια και άρρητα μυστήρια[6]. «Αυτό θα πει ελευτερία, συλλογιζόμουν. Νά' χεις ένα πάθος, να μαζεύεις χρυσές λίρες, και ξαφνικά να νικάς το πάθος και να σκορπάς όλο το χέρι σου στον αγέρα»[7]. Εμπρός λοιπόν, ας απαλλαγούμε από το πάθος της κοσμικής ελπίδας! Καιρός πιά να σηκώσουμε το χέρι στον αέρα, "απελπισία" της κοσμικής ελπίδας σε αγαπώ να φωνάξουμε, μού ανήκεις...

Μέσα από τέτοιες συζητήσεις αναζητούσαμε την αλήθεια με τους συνταξιδιώτες μου. Και επειδή βρισκόμασταν πάντοτε - ακόμη και σήμερα - στην αρχή της πνευματικής ζωής αγαπούσαμε και αρεσκομασταν στην τάχα "αυστηρή άσκηση" και καλλιεργούσαμε τον εφάμαρτο λογισμό, και λαθεμένο πλέον σήμερα, ότι πνευματική ζωή σημαίνει άκρα και ακρότητες, υπερβολές και αδιαλλαξίες! «Η άσκησις πρέπει να γίνεται τόση όσον να διατηρούμε την υγεία μας, διά να κάνουμε τα καθήκοντά μας. Οι υπερβολές φθείρουν το σώμα και κάνουν τον άνθρωπον άχρηστον και για τα πιά αναγκαία. Η Γερόντισσα να γνωρίζη πόσες μετάνοιες κάνει η μοναχή περίπου. Ανωτέρα της νηστείας είναι η αγρυπνία, διότι καθαρίζει τον νουν. Τον λεπτύνει. Και γλυκαίνει την καρδιά. Ενώ με τον ύπνον παχύνεται ο νους μας. Στην πνευματική ζωή χρειάζεται κάποτε να βιάζουμε τον εαυτόν μας. Πολλές φορές έχουμε πνευματική ανορεξία. Να βιάζουμε τον εαυτό μας να φάμε μια μπουκιά και θα ανοίξη η όρεξις. Όπως κάνουμε και στο στραμπουλιγμένο χέρι. Αν το χαϊδεύουμε μόνο, δεν θα περάση. Θέλει μια απότομη κίνηση, για να πάη στη θέσι του. Να μη μοιάσουμε με την χελώνα, που ξεκίνησε για τον γάμο και έφτασε στα βαφτίσια»[8].

Ακόμη και σήμερα, κάθε μου επίσκεψη, κάθε προσκύνημά μου στο Περιβόλι της Κυρίας Θεοτόκου έχει κέντρο και άξονα αναφοράς την Κοινοβιακή Σκήτη του Αποστόλου Ανδρέου, καθώς μού είναι αδιανόητο να μην επισκεφθώ τον Γέροντά μου και να μην εναποθέσω στο μοναχικό πετραχήλι του κάθε μου λογισμό και συνήθεια, τον εαυτό μου ολόκληρο. Θα μπορούσα να καταγράψω και να μοιραστώ πολλά μαζί σου φίλε συμπροσκυνητά, φιλέρημε και ιλαρέ αναγνώστη, πλην όμως, γνωρίζω ότι προσκρούω ήδη στην ταπεινοφροσύνη του Γέροντα μου και σταματώ. Ίσως στο μέλλον, η ουτιδανότητά μου, κάποιος έτερος και δη καλλιγράφος μπορέσει ν' αποδώσει περισσότερα...

Έγραφα το κείμενο αυτό λίαν πρωί, απέναντι από την παλαιά τραπεζαρία, εκεί που συνηθίζαμε, έστω για λίγο, να καθόμαστε μαζί με τον Γέροντα, κυρίως αρχές του 2001, τότε που ήμουν από τους ελάχιστους προσκυνητές της Σκήτης. Δίπλα οι απέριττοι ξύλινοι Σταυροί στο νωπό από τα δάκρυστά τους χρώμα να θυμίζουν όλα εκείνα τα γεροντάκια που αγάπησαν τον Πανάγιο Θεό. Μπροστά μου το αγιορείτικο τοπίο και η κτίση ολάκερη που ισοκρατούσε και ενστάλιζε "Όσμήν Ευωδίας Αγιορείτικης" εις τον απανταχού κόσμο, σε κάθε γωνιά ετούτης της γης...!

Παραπομπές:

1.Γενικότερα για την Ιερά Κοινοβιακή Σκήτη των Αγίων Αποστόλου Ανδρέου και Μεγάλου Αντωνίου βλ. σχ., Χατζηφώτη Ι., Η καθημερινή ζωή στο Άγιον Όρος, τις σελίδες 59-61.

2.Για την ευρύτερη έννοια της απελπισίας βλ. σχ., Averill R., Personal control over aversive stimuli and its relationship to stress, Psycholog. Bulletin, 80, 1973, τις σελίδες 286- 303, Fromm E., Η επανάσταση της ελπίδας (μτφρ. Δ. Θεοδωρακάτος), Μπουκουμάνος, Αθήνα 1978, Horney K., Der neurotische Mensch unserer Zeit, Munchen: Kindler, 1951, Παπαγεωργίου Γ., Ψυχολογία, εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 2001, σελ. 260-263, Παπαδόπουλου Νίκου, Λεξικό της Ψυχολογίας, Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα 2005, σελ. 302, Σακελλαρίου Γεωργίου, Γενική Ψυχολογία, Αθήναι 1947, κυρίως τις σελίδες 196-199.

3.Καζαντζάκη Νίκου, Βίος και Πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά, εκδ. Καζαντζάκη, Αθήνα 2007, σελ. 16.

4.Καζαντζάκη Ν., Συμπόσιον, εκδ. Καζαντζάκη, Αθήνα 1971, σελ. 33-34.

5.Όσιος Σεραφείμ του Σάρωφ, Ι.Μ. Παρακλήτου, Ωρωπός Αττικής 1998, σελ. 323, πρβλ., Γιανναρά Χρήστου, Το προνόμιο της απελπισίας, εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 1973.

6.Πρβλ., Doudko Dimitri, Η Ελπίδα μας, Έλαφος, Αθήνα 1979.

7.Καζαντζάκη Ν., Βίος και Πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά, σελ. 35.

8.Κοτσώνη Ιωαννικίου (Αρχιμ.), Αθωνικόν Γεροντικόν, σελ. 127.

Πηγή: dimitrislikoudis.blogspot.gr